

Of hoe wij proberen iedereen in het nest te houden

Mieke Lampaert | VZW de Patio, Afd. 't Groot hersberge | Torhout

Het voordeel van in de redactieraad van agora te zitten, is dat je heel wat artikels in avant-première kunt lezen. Voor dit themanummer was het niet anders. Ik heb mogen kennis maken met heel wat initiatieven die ontwikkeld zijn voor jongeren die een andere aanpak nodig hebben dan de 'doorsnee' jongere. Het is zeer hoopgevend dat er voor de jongere waar er een discrepantie is tussen de emotionele leeftijd en de kalenderleeftijd plaatsen zijn waar ze de gespecialiseerde aandacht en begeleiding krijgen die ze nodig hebben. Toch zijn de plaatsen binnen deze gespecialiseerde voorzieningen beperkt (specifieke

leefgroepen voor jongeren met gedrags- en emotionele stoornis-

sen, ges- leefgroepen) of moet de jongere al heel wat meegemaakt hebben voor hij van dat aanbod gebruik kan maken (gemeenschapsinstellingen, for-k-diensten) of is de discrepantie bij een intake gesprek niet altijd duidelijk. Dan komt zo een jongere terecht in een voorziening, een leefgroep die niet echt aangepast is aan de noden van de jongere met alle gevolgen van dien. Hoe ga je daar als leefgroep, team, voorziening mee om? Wat kun je binnen de beperktere middelen toch doen om aan de noden /wensen van alle partijen te voldoen? Hoe kun je een structuur bieden zonder hen te stigmatiseren of buitenbeentjes te maken. Hoe kun je er voor zorgen dat het koekoeksjong niet alle andere uit het nest smijt?

In het volgend artikel een beschrijving van hoe wij met deze jongeren binnen 't Groot Hersberge¹ aan de slag gaan. Een verhaal van hoe we met vallen en opstaan tot een visie en beleid gekomen zijn om hiermee om te gaan. Ik begin daarvoor met onze kijk op jongeren, de normen die we opleggen en hoe we omgaan met de jongeren als ze over de normen heen gaan. Een duidelijk en gestructureerd systeem dat het, ook voor het koekoeksjong, makkelijker maakt om in ons nest te overleven. Een systeem dat in onze werking een rode draad is en vanuit ons drugbegeleidingsplan doorgetrokken is naar alle grensoverschrijdend gedrag (GOG). In het laatste stuk wil ik dan ook ons gog-beleid voorstellen. Dit beleid geeft naast duidelijkheid en structuur voor onze jongeren ook aan begeleiders handvaten om gog te onderkennen en er mee om te gaan.

Onze KIKK OP JOnGEREn

Het zal niemand ontgaan zijn dat niettegenstaande de grootste veranderingen die nog moeten komen, we de laatste decennia een sterk veranderend hulpverleningslandschap hebben met daaraan gekoppeld de veranderende kijk op hulpverlening en de rol van de context. Meer en meer evolueerden we van gezinsvervangend naar gezinsondersteunend. Heel deze evolutie had ook een invloed op onze kijk op jongeren en hun context. We staan er vandaag voor om :

' Jongeren samen met hun context te laten groeien in het nemen van verantwoordelijkheid.'

In de verschillende ontwikkelingspsychologieën beschrijft men per leeftijdsfase, leeftijdseigen gedrag.

Bij de begeleiding houden we rekening met dit leeftijdseigen gedrag en kijken we in hoeverre het gedrag van onze jongens correspondeert met hun leeftijd.

De meeste van onze jongens hebben in hun kindertijd verschillende kwetsuren meegemaakt die hun huidige gedrag beïnvloeden. De mate van de kwetsuren en de leeftijd waarop ze die kwetsuren hebben meegemaakt, zijn bepalend voor de manier waarop we in relatie staan met de jongens en de verantwoordelijkheid die ze aankunnen en dus krijgen.

Wij willen in het geven van verantwoordelijkheid dus niet alleen rekening houden met de leeftijd van de jongere maar ook de met de ontwikkelingsfase waarin hij zich bevindt.

¹ 't Groot Hersberge is een begeleidingstehuis binnen de bijzondere jeugdbijstand en biedt hulp aan jongeren en ouders die in een problematische opvoedingssituatie terecht zijn gekomen. We bieden opvang aan maximum 13 jongens van 12 tot 21 jaar.

keuzevrijheid te geven en de daaraan gekoppelde verantwoordelijkheid. We merken dat het voor sommige jongeren onmogelijk is om hier mee om te gaan. Keuzevrijheid en eigen keuzes zijn dikwijls hoog gegrepen. Een strakke en duidelijke structuur is nodig. De jongeren waar het in dit artikel over gaat, horen bij die jongeren. Het zijn zij die er het hardst tegen revolteren en die deze structuur het meest nodig hebben, willen ze zich kunnen handhaven. Om deze jongere niet te stigmatiseren of nog meer buitenbeentjes te maken, hebben we een GOG-beleid gemaakt in verschillende fases.

Maar laat ons beginnen bij het begin. Voor we met grensoverschrijdend gedrag kunnen beginnen moeten de grenzen duidelijk zijn.

DE gREnzEn

Ons normen-kader

-
1. Iedereen is uniek
 2. Respect voor de persoonlijke grens
 3. Respect voor de materiële grens
 4. Aanvaarde en besproken daginvulling hebben
 5. clean zijn
 6. Meewerken aan een positief groepsklimaat
 7. bereid zijn kleine stappen te zetten

Voor het opstellen van deze grenzen hebben we ons laten inspireren en begeleiden door Geert Taghon. Sommigen kennen hem misschien van De Patio in Kortrijk. Daar gaan ze ervan uit dat je maar zeven regels kan onthouden. Met zorg zijn wij dan ook met het team op weg geweest om zeven regels te zoeken die voor ons echt belangrijk waren.

Het is duidelijk dat het hier niet om gedragsregels gaat, maar om zeven normen. Het kiezen voor normen en niet voor gedragsregels geeft aan jongeren een duidelijk kader en aan begeleiders de mogelijkheid om binnen het kader toch nog een eigen beweegruimte te hebben en eigen accenten te leggen. Als je over deze normen gaat,

heel duidelijk en voorspelbaar en kan variëren van een mondelinge markering tot een externe time-out.

Interventieschema:

1. Markering: je wordt berispt, terechtgewezen

2. Even op kamer -> Te veel markering

Interne Time-out => 'even op kamer' of rechtstreeks als je gedrag erover is. Interne time out wil zeggen : De dag van de feiten en de daaropvolgende volle dag op kamer (vb. maandag op kamer tot woensdag ochtend)

Gesprek met de betrokken jongeren op de volle dag, na het avondeten (19.00u) Binnen de 5 dagen weet je de gevolgen van het gestelde gedrag (wordt besproken door 3 personeelsleden waarvan minimaal 1 hoofdbegeleider en/of pedagogisch coördinator.

Dit wordt steeds gecommuniceerd naar directie Debriefing personeel door pedagogische coördinator

3. Sanctie, herstel of toekomst (repressie of curatie)

- Sanctie: met de nadruk op leerrijk - Herstel: materiële zaken herstellen, schuld bemiddeling,...

- Toekomst: werken aan de toekomst, zorg boer,...

4. Externe time-out -> te veel interne time-out

- naar zorgboer, collega voorziening, ... met overnachting

- opdracht rond herstel en toekomst

In eerste instantie krijg je een markering. De begeleider geeft aan de jongere op één of andere manier een signaal dat het gedrag niet kan en moet stoppen. Als de begeleider te veel markeringen moet geven, gaat hij de jongere op een bepaald moment naar zijn kamer sturen. Daar kan hij even kalmeren en zich herpakken. Als hij voelt dat hij zichzelf terug onder controle heeft, kan hij terug naar de leefgroep komen. Als de jongere echter teveel van die momenten nodig heeft; gaat hij op interne time-out. Hoewel de meeste jongens dit als een sanctie ervaren, is dat niet de bedoeling. Het is de bedoeling dat een negatieve spiraal gestopt wordt. De jongere gaat naar zijn kamer om er tot rust te komen en ook de leefgroep de nodige rust te gunnen Tijdens een

interne time-out is de jongere tijdens de groepsmomenten op zijn kamer. Maaltijden, ontspanningsmomenten,... maakt hij dus niet mee. Er volgt een gesprek met de begeleider waarin naar de versie van de jongere wordt geluisterd. Op basis hiervan, de versie van de begeleider, wordt binnen de vijf dagen in overleg gekeken wat het gevolg is.

Teveel interne time-outs worden een externe timeout. De jongere verblijft dan een periode niet in 't Groot Hersberge maar gelang de situatie gaat hij voor bepaalde tijd naar een collega – voorziening, een zorgboer, de Zande,... Ook hier krijgt hij een herstelgerichte opdracht mee. Ook dit is gebaseerd op de werking van de Patio. Een duidelijk voorspelbaar systeem dat geldt voor iedereen.

In EEn RuIMER bEIEID

Om het koekoeksjong in het nest te houden, is er echter meer nodig dan een duidelijk gevolgensysteem. Het kader dat hierboven geschetst werd, is een zeer belangrijk kader binnen onze werking. Het geldt voor alles en overal, is één van de hoekstenen van onze werking en past zeer goed in ons GOG-beleid. Een beleid opgesteld om elk jong in ons nest de zorg te geven die het nodig heeft, om zo lang mogelijk in ons nest te kunnen blijven. Het was vroeger niet altijd makkelijk om te kunnen bepalen of iets nu echt grensoverschrijdend

was. Met de natte vinger en het buikgevoel lieten we ons inspireren. Een gemeenschappelijke taal en beleid drong zich op. Zeker voor jongeren die de afwijzing opzoeken is het soms moeilijk om gedrag objectief te kunnen interpreteren. We begonnen daarom om ons algemene missie om te zetten, specifiek voor GOG.

Binnen ons GOG-beleid is het de bedoeling om

Jongeren samen met hun context te laten groeien in het nemen van verantwoordelijkheid met betrekking tot GOG. Ze moet als doel hebben de jongens (daders en slachtoffers), hun context en de hulpverlening op een constructieve manier met GOG te laten omgaan. We bieden de ruimte aan om de ontwikkelingstaken te volbrengen (gewetensontwikkeling), we bepalen de nodige grenzen, om op deze manier duidelijkheid en veiligheid te creëren en de kans op grensoverschrijdend gedrag tot een minimum te beperken. Alle GOG, los van wat de oorzaak of oorsprong is, wordt binnen een éénduidig kader aangepakt!

Dit kader bestaat uit vijf fases en vier kapstokken die we gebruiken om GOG te onderkennen en ermee om te gaan. Om GOG **te onderkennen** gaan we aan de slag gaan met ons GOG- fasemodel .

Fase 0:

- Er is geen probleem wat betreft GOG **Fase 1:**
- Er is sprake van een gedragsverandering
- Er komen signalen van derden omtrent GOG
- Er zijn vermoedens van feiten
- Er komen steeds meer GOG gerelateerde zaken in de leefwereld naar boven **Fase 2:**
- De vermoedens worden constant, zijn echter niet te bewijzen
- De jongeren betreft de directe leefomgeving. Verhalen en vragen uit de context komen naar boven
- Gedragsverandering van de personen rond hem, houding tov de dader • Bijhouden van signalen, gericht onderzoek **Fase 3:**
- Feiten komen boven drijven en worden aangetoond
- Signalen van GOG uit de directe omgeving • Wet komt nog niet tussen **Fase 4:**
- Frequent feiten
- Wet komt tussen, diefstal agressie , misbruik, dealen

Op basis van deze fases bekijken we waar de jongere zich bevindt en hoe we dus het best omgaan met het

gedrag. Met 'gedrag' bedoelen we hier niet enkel

agressie. GOG omvat naast agressie ook psychische dysfuncties, seksualiteit, drugs en alle andere vormen van grensoverschrijdend gedrag zoals spijbelen, weglopen,....

Een jongere die bij ons terecht komt met een spijbelproblematiek zit daarvoor dus in fase 3. Het kan echter perfect dat er geen sprake is van een drugsproblematiek of een seksuele problematiek.

Om hiermee verder **om te gaan** hebben we onze vier kapstokken preventie, interventie, repressie en het curatieve luik (PIRC).

Het koekoeksjong

?

Schematische voorstelling van de omgang met GOG

	grensoverschrijdend gedrag
Preventie	<ul style="list-style-type: none"> • Leefomgeving • Monitoring • Leefgroep (sfeer) • info avonden, • Personeel, vorming en bijscholing • Teenmeetings- • ...
Interventie	Intern: <ul style="list-style-type: none"> • zie interventie schema • Politieeel • Medisch Extern:
Repressie	Intern: <ul style="list-style-type: none"> • sanctie team Extern: <ul style="list-style-type: none"> • door de wet opgelegd

Curatieve	<ul style="list-style-type: none"> • Opvang en nazorg: Debriefing en Positieve heroriëntatie • Herstel • Therapeutische hulp (extern) • Via individuele begeleiding
-----------	--

Heel belangrijk en essentieel, zeker voor ons koekoeksjong, is preventie. In 't Groot Hersberge investeren we hier sterk in, waarbij de leefgroep een belangrijke pijler is. In de leefgroep proberen we een huiselijke sfeer te creëren waar iedereen zijn plaats heeft (Cf. onze eerste norm : iedereen is uniek).

En hoewel we met iedere jongere een individuele traject gaan, vinden wij de leefgroep een zeer belangrijk middel in dat traject. Vandaar dat we dan ook de keuze hebben gemaakt om samen met vzw Lejo (leren door ervaringen voor jongeren) jaarlijks een traject te doen.

Lejo wil via ervaringen samen met leefgroep werken aan een positief groepsklimaat. Via deze ervaringen leren jongens hun eigen sterktes kennen, de sterktes van anderen te kennen en te waarderen. Samen bouwen ze herinneringen op waar ze in moeilijke momenten kracht kunnen uithalen. Door samen op weg te gaan, heeft het koekoeksjong minder de neiging om anderen uit het nest te gooien en maken de anderen meer plaats voor het koekoeksjong. Binnen de vijf-wekelijkse jongerenvergaderingen (de teenmeetings) wordt aan de groeps sfeer ook altijd bijzondere aandacht besteed. Naast de onrechtstreekse preventie is er uiteraard ook altijd de rechtstreekse preventie via infoavonden over alle thema's die GOG omvatten.

De preventie loopt altijd door voor iedereen. Het is niet omdat een jongere voor drugs bijvoorbeeld in fase drie zit dat hij dan niet meer moet meedoen aan de rechtstreeks of onrechtstreekse preventie. De IRC-

(interventie, repressie, curatieve) acties zijn afhankelijk van de jongere en het gedrag dat hij gesteld heeft. Zo kan een interventie voor iemand die in fase één zit, even op kamer zitten zijn. Voor iemand die in fase vier zit, kan dit een politietussenkomst zijn.

En DE bEgEIDERS ?

Ik gaf in het vorige stukje al aan dat we door onze leefgroepswerking de andere jongens samen met het koekoeksjong willen ondersteunen om het voor iedereen leefbaar te houden. En ook voor onze begeleiders is het niet altijd even makkelijk om te blijven investeren in die jongeren. Ook hen willen we voldoende ondersteunen. Daarom hebben we als het ware ook een PIRC-kader voor onze begeleiders.

visiemomenten omtrent de verschillende onderdelen van GOG. Dan komt iemand van de Sleutel een uiteenzetting geven over drugs, Geert Taghon over agressie,....

Als er bij een begeleider tijdens zijn dienst sprake was van GOG, is de afspraak dat hij ventileert bij de eerste collega die hij tegenkomt. Als ze dubbel staan is dat die collega. Anders is het de collega die hem komt vervangen. Begeleiders mogen ook ten allen tijde de directie of pedagogische coördinator bellen. Het interventie luik zou je kunnen stellen.

Het curatieve aspect zit in het gegeven dat er systematisch de dag erna contact opgenomen wordt door de pedagogisch coördinator ter ondersteuning en om te horen hoe het gaat. De herstelopdracht van de jongere richt zich ook tot de begeleider. De jongere wordt gevraagd om zich op één of andere manier te verontschuldigen aan de begeleider.

Om als begeleider blijvend te kunnen investeren is het belangrijk dat je regelmatig eens stoom kan afblazen, eens kan ventileren. Daarvoor moet het klimaat binnen het team veilig zijn. Om dit te kunnen zijn er jaarlijks teamdagen waar er we met het volledige team er een dagje op uit trekken om aan de sfeer en het 'groepsklimaat' te werken.

Daarnaast is er ook geregeld vorming over het geven van feedback, kwaliteiten van begeleiders,... Daarnaast is er voor iedere begeleiders vijf-wekelijks coaching met de pedagogisch coördinator waar er ook gepolst wordt hoe het gaat. Ook binnen de teamvergaderingen, zowel de pedagogische als de algemene teamvergaderingen wordt hiervoor ruimte gemaakt.

Binnen het preventieluik wordt ook gewerkt aan de competenties omtrent de verschillende onderdelen van GOG. Zo zijn er jaarlijks met het volledige team super-

AUTEUR En CONTACTGEGEVENS

Mieke Lampaert
Pedagogisch coördinator
VZW de Patio
Afdeling 't Groot hersberge
Groenestraat 2, 8820 Torhout
050/ 211292
staf-hersberge@depatiovzw.be

TOT SIOT

In dit artikel heb ik het kader proberen schetsen waarmee wij aan alle jongeren en meer specifiek aan de GES-ers duidelijkheid en voorspelbaarheid willen geven. We merken dat dit zowel naar de jongens als naar het team toe een duidelijke houvast is. Op die manier proberen we ervoor te zorgen dat het koekoeksjong in het nest kan blijven en niet teveel anderen uit het nest smijt.

We hebben hiervoor bewust gekozen om de groep als middel in te zetten. Op die manier helpt ook de groep op zich het koekoeksjong dragen.